

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

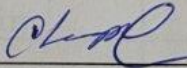
Інна САВИЦЬКА

_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

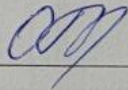
на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 12 від 05.05.2024 р.

Завідувач кафедри

 Руслан СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Професійна освіта (Аграрне
виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчової
технології)»

 Оксана ВАСЮК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Галузь знань Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 015 «Професійна освіта»

Освітня програма: «Професійна освіта. (Аграрне виробництво,
переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки Васюк О. В.

Київ 2024

Опис навчальної дисципліни «Порівняльна педагогіка»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	015 «Професійна освіта»	
Освітня програма	Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	2	
Семестр	3	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	60 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою освітнього компонента «Порівняльна педагогіка» є формування навичок порівняльного аналізу зарубіжної та вітчизняної освіти; загальнокультурного та наукового світогляду шляхом осмислення закономірностей розвитку освітніх систем у різних країнах; розвиток компаративістичного мислення здобувачів освіти; вміння застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності, творчо підходити до вирішення будь-якої освітянської проблеми.

Завданнями освітнього компонента є забезпечення знаннями, що стосуються систем освіти різних країн світу й України, визначення загальних тенденції їхнього розвитку, місця тих чи інших аспектів розвитку освіти в системі педагогічного знання та практики, розвиток педагогічного мислення з використанням досвіду порівняльної педагогіки; виховання професійних і особистісних якостей здобувачів вищої освіти, необхідних для здійснення викладацької діяльності.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій та методів педагогічної науки та інших наук, пов'язаних із сферами виробництва і переробки продуктів сільського господарства та харчовими технологіями і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

– здатність примножувати та зберігати культурні, моральні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння закономірностей та історії розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про суспільство і природу та у розвитку суспільства, технологій і техніки тощо;

– здатність цінувати та поважати мультикультурності та різноманітності;

– усвідомлення рівних можливостей і гендерних проблем.

спеціальні (фахові) компетентності:

– здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

Програмні результати навчання:

– уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів;

– володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях сфер, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями;

– аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України;

– розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах;

– володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами;

– доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами;

– аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення;

– самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність, діяльність здобувачів освіти і підлеглих, координувати їх роботу та вмотивовувати;

– знати основи психології, педагогіки, а також основи фундаментальних і прикладних наук, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою;

– володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти;

– уміти діяти з позиції лідера, планувати час, раціонально розпоряджатись ресурсами та працювати в команді;

– застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі;

– володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти;

– діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій;

– емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики;

– застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності;

– розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання;

– володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях сфер, пов'язаних із аграрним

виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями;
 – забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Становлення наукових основ порівняльної педагогіки														
Тема 1. Порівняльна педагогіка як наука	1	5	2	2			1							
Тема 2. Історія розвитку порівняльної педагогіки	2	10	4	4			2							
Разом за змістовим модулем 1	15		6	6			3							
Змістовий модуль 2. Освіта в різних країнах світу та в Україні														
Тема 1. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти	4	20	4	4			12							
Тема 2. Освіта в різних країнах світу та в Україні	6	20	4	4			12							
Тема 3. Реформування освіти: стратегічні пріоритети	8	20	4	4			12							
Разом за змістовим модулем 2	60		12	12			36							
Змістовий модуль 3. Трансформації систем освіти														
Тема 1. Трансформації шкільної освіти	10	15	4	4			7							
Тема 2. Модернізація освітньої діяльності вищої школи в зарубіжних	12	15	4	4			7							

країнах та в Україні													
Тема 3. Якість вищої освіти	14	15	4	4			7						
Разом за змістовим модулем 3	45		12	12			21						
Усього годин	120		30	30			60						

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, завдання, методи і функції порівняльної педагогіки	2
2	Порівняльна педагогіка в системі сучасних педагогічних знань	4
3	Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти у світі	4
4	Освіта різних країн світу та в Україні	4
5	Реформаційні процеси сучасної освіти	4
6	Трансформації шкільної освіти	4
7	Модернізація освітньої діяльності вищої школи в зарубіжних країнах та в Україні	4
8	Забезпечення якості вищої освіти	4

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи порівняльно-педагогічних досліджень	1
2	Сучасні порівняльно-педагогічні дослідження	2
3	Діяльність міжнародних організацій у аспекті вирішення глобальних проблем у освіті	12
4	Реформи в системах освіти зарубіжних країн	12
5	Тенденції розвитку освіти	12
6	Диференціація навчання	7
7	Національна рамка кваліфікацій	7
8	Досвід українських університетів щодо забезпечення якості вищої освіти	7

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати.

6. Методи навчання:

- словесні методи (розповідь, пояснення, лекційний метод, дискусія тощо);
- практичні методи (практична робота, розв'язання педагогічних ситуацій);
- наочні методи (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, складання реферату);
- відеометоди (дистанційні, мультимедійні);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- порівняння;

- мозковий штурм;
- кейс-метод;
- робота в парах.

7. Методи оцінювання.

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- реферати;
- есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти із навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=135>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Васюк О. В., Гончарук О. М. Методичні рекомендації з дисципліни «Порівняльна педагогіка» для підготовки фахівців за ОПП 015 «Професійна освіта» (015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»). Київ: Видавець ФОП Ямчинський О. В. Виготовлювач ТОВ «ЦП «Компринт», 2023. 136 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ: Видавець ФОП Ямчинський О. В. Виготовлювач ТОВ «ЦП «Компринт», 2024. 582 с.
3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 412 с.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.

5. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібн. За наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Допоміжні

1. Бабушко С. Р. Гендерність у неформальній/інформальній освіті дорослих: європейські практики. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2021. № 2. Том 20. С. 10–20.
2. Бойчук І., Козаченко Г. Реалізація студентоцентрованого навчання як сучасної парадигми освітнього процесу закладів вищої та фахової передвищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 2 (106). С. 182–193.
3. Будапештсько-Віденська Декларація про створення Європейського простору вищої освіти (Будапешт, Відень, 12 березня 2010 р.). [http://www.edupolicy.org.ua/files/Budapest-Vienna_Declaration\(2010\).pdf](http://www.edupolicy.org.ua/files/Budapest-Vienna_Declaration(2010).pdf) (дата звернення 25.02.2023 р.).
4. Вища освіта різних країн світу: монографія. За наук. ред. О. І. Шапран. Переяслав: ФОП Домбровська Я. М., 2020. 488 с.
5. Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Офіційний сайт. <http://ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/> (дата звернення 18.12.2022 р.).
6. Відділ порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. Офіційний сайт. <https://comparlab.org.ua/> (дата звернення 18.12.2022 р.).
7. Гапон В. В., Шараєвська М. І., Дерепя Т. С. Профільне навчання як чинник надання якісної повної загальної середньої освіти. *Освітня аналітика України*. 2022. № 3 (19). С. 57–74.
8. Гаращук О. В., Куценко В. І. Інтеграція освіти України в контексті викликів і загроз (досвід США). *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 65. С. 25–31.
9. Голяд І., Тропіна М. Тенденції та інновації професійної освіти в умовах сучасних трансформаційних процесів. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи*: зб. наук. пр. Київ–Львів–Бережани–Кельце. 2022. Вип. 10. С. 23–29.
10. Державна служба статистики України: офіційний сайт. <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 05.02.2023 р.).
11. Державний стандарт базової середньої освіти: Затверджений постановою КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення 25.03.2023 р.).
12. Європейський Союз: посібн. для журналістів. Київ: Представництво Європейського Союзу в Україні, 2020. 130 с.
13. Інститут освіти впродовж життя ЮНЕСКО. Офіційний сайт: <https://www.uil.unesco.org/en/unesco-institute> <https://www.uil.unesco.org/en/unesco-institute> (дата звернення 23.12.2022 р.).
14. Каленюк І. Глобальний ринок вищої освіти: динаміка та турбулентність. Університетська освіта. 2020. №7. С. 28–33. https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/35568/uo_20_7_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 12.01.2023 р.).
15. Ключкович Т., Козубовська І. Зарубіжний досвід дошкільного виховання: метод. рекомен. Ужгород, 2022. 32 с.
16. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
17. Косенчук О. Г. Світові тенденції та напрями розвитку дошкільної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 2. Вип. 31 С. 43–55.
18. Кремень В. Г. (ред.) Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30-річчя незалежності України): монографія. Національна академія

педагогічних наук України. Київ: КОНВІ ПРІНТ. 2021. [https:// doi.org/10.37472/NAES-2021-ua](https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua) (дата звернення 04.04.2023 р.).

19. Кремень В. Г., Биков В. Ю., Ляшенко О. І., Литвинова С. Г., Луговий В. І., Мальований Ю. І., Пінчук О. П., Топузов О. М. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України “Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи”, 18–19 листопада 2022 р. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4(2). С. 1–49.

20. Лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Офіційний сайт. <https://ivet.edu.ua/labs/ivset> (дата звернення 18.12.2022 р.).

21. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021–2030 рр. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 5–17. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/issue/view/38/9> (дата звернення 09.02.2023 р.).

22. Лузік Е., Демченко Н., Проскурка Н. Світові моделі університетської освіти в системі дистанційного навчання. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*: зб. наук. пр. 2020. Вип. 2(17). С. 41–47.

23. Лук’янова Л. Б. Законодавче забезпечення освіти дорослих в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(2). С. 1–5.

24. Мартинчук І. І. Міжнародний проект ЮНЕСКО “Асоційовані школи” в Україні. <https://jrvs.donnu.edu.ua/article/view/3619/3652> (дата звернення 24.12.2022 р.).

25. Міжнародне бюро освіти ЮНЕСКО. Офіційний сайт: <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm> (дата звернення 23.12.2022 р.).

26. Міжнародний інститут планування освіти ЮНЕСКО. Офіційний сайт; <https://www.iiep.unesco.org/en> (дата звернення 23.12.2022 р.).

27. Назукова Н. М. Державне фінансування освіти як фактор економічного зростання. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 2. С. 97–119.

28. Овчарук О. В. Теорія і практика шкільної освіти для демократичного громадянства в країнах-членах Ради Європи: монографія. Київ: ПП “Видавництво “Фенікс”, 2021. 400 с.

29. Організація економічного співробітництва та розвитку. Офіційний сайт: <https://www.oecd.org/about/> (дата звернення 30.12.2022 р.).

30. Паризьке комюніке. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (дата звернення 23.04.2023 р.).

31. Пильнюк О. О. Методи та способи впровадження диференційованого навчання у навчальний процес школи. <http://journals.uran.ua/index.php/2307-4507/article/viewFile/31903/28526> (дата звернення 16.03.2023 р.).

32. Погляд на освіту 2022: показники ОЕСР. <https://nqa.gov.ua/news/poglad-na-osvitu-2022-rokazniki-oesr/> (дата звернення 01.01.2023 р.).

33. Постригач Н. О. Діяльність провайдерів освітніх послуг у сфері освіти дорослих Туреччини. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 1 (21). С. 156–170.

34. Про вищу освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37–38, ст. 2004.

35. Про дошкільну освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49, ст. 259.

36. Про освіту: Закон України від 05.06.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–39 ст. 380.

37. Про повну загальну середню освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31, ст. 226.

38. Рада Європи. Офіційний сайт: [https:// www.coe.int/en/web/education/cdpp](https://www.coe.int/en/web/education/cdpp) (дата звернення 24.12.2022 р.).

39. Радул О. С. Учитель початкової школи у сучасному світі. *Наукові записки. Серія:*

Педагогічні науки. 2022. Вип. 205. С. 44–48.

40. Рилова О. Ю. Світові тенденції розвитку вищої освіти та її якість. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 32. С. 98–102.

41. Савенко О. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток системи освіти дорослих. *Проблеми освіти*. 2021. Вип. 2(95). С. 25–39.

42. Сальніков О. О., Козлова Л. В. Реалізація концепції навчання протягом життя в управлінні персоналом на публічній службі: деякі теоретичні аспекти. *Public Administration and Regional Development*. 2020. № 10. С. 1223–1246.

43. Сисоєва С. Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети. *Освіта і суспільство*. 2021, № 10–11, С. 8–9. https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2545/ (дата звернення 04.04.2023 р.).

44. Сисоєва С. О., Рейпольська О. Д. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(1). С. 1–10.

45. Стан і тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: навч.-метод. посіб. / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик; наук. ред. О. І. Локшина. Київ: КОНВІ ПРІНИ, 2021. 110 с.

46. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення 05.02.2023 р.).

47. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: монографія / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик; за заг. ред. О. І. Локшиної. [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 350 с.

48. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти: монографія. [Д. В. Карамішев, Н. М. Гришина, О. В. Грибко, Т. В. Ревенко та ін.]. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2020. 180 с.

49. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування: монографія. За ред. С. Л. Лондара. Київ, 2021. 274 с.

50. Фінагіна О. В., Бітюк І. М., Матвієнко О. Д., Гудима Д. М. Принципи розвитку українського освітнього простору в умовах інформаційної економіки: креативні підходи та європейський досвід. *Зб. наук. пр. ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 65. С. 16–24.

51. Худавердієва В. Тенденції цифрової трансформації освіти в сучасних умовах. *Педагогічні науки та освіта*. 2022. Вип. XL–XLI. С. 102–109.

52. Центр порівняльної професійної педагогіки. Офіційний сайт. <https://angl.khnu.km.ua/page.aspx?r=3&p=4> (дата звернення 18.12.2022 р.).

53. Чекіна В. Д., Воргач О. А. Вплив витрат на освіту на економічне зростання: емпірична оцінка. *Економіка промисловості*. 2020. № 3 (91). С. 96–122.

54. Юрченко А. М., Краус К. М., Краус Н. М. Інституційні засади управління фінансовим забезпеченням закладів освіти: світовий досвід та українська практика. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2022. № 1(9). С. 16–33.

55. Vasiuk, O., Vygovska, S., Malyshevskiy, O., Nychkalo, N., Malyshevska, I., & Zorochkina, T. (2022). Motivation Discourse of Student's Personality in Educational Activity. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(1), 196-214. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1/514>.

56. Nataliia Hrechanyk, Oksana Vasiuk, Lesya Matsenko, Nataliia Folomieieva, Oleksii Koriakin & Svitlana Vyhovska. Development of Higher Education of the XXI Century in the World Context in the Face of Global Challenges. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2023. Vol. 12, No. 5, Special Issue 2023. DOI: DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v12n5p96> <https://www.sciedupress.com/journal/index.php/jct/article/view/24701>

